

VYTAS ANTANAS TAMOŠIŪNAS

Žymus Lietuvos imunologas, Lietuvos mokslų akademijos (LMA) narys emeritas, habilituotas biomedicinos mokslų daktaras, profesorius Vytautas Antanas Tamošiūnas gimė 1942 m. birželio 15 d. Banioniuose, Pasvalio r., mirė 2024 m. gegužės 29 d. Vilniuje. Palaidotas Vilniuje, Saltoniškių kapinėse.

V. A. Tamošiūnas mokėsi keliuose pradinėse mokyklose – Skapiškio Grybėnų (Ignalinos r.), Upytės (Panevėžio r.), Mitkų (Panevėžio r.). 1955 m. baigė Kriklinių (Pasvalio r.) septynmetę mokyklą, 1959 m. – Panevėžio 1-ąją vidurinę mokyklą. 1959–1965 m. studijavo Lietuvos veterinarijos akademijos Veterinarijos fakultete ir baigė ją su pagyrimu.

1966–1969 m. studijavo LMA Biochemijos instituto ir SSRS mokslų akademijos Citologijos instituto (Sankt Peterburgas, Rusija) aspirantūroje, 1970 m. apgynė biologijos mokslų kandidato (dabar daktaro) disertaciją „Leukoze sergančių ir alkilinančiais preparatais gydytų galvijų kraujo leukocitų citocheminis tyrimas“. 1969–1971 m. buvo LMA Biochemijos instituto Citologijos ir citochemijos laboratorijos jaunesnysis mokslo darbuotojas, 1971–1974 m. – vyresnysis mokslo darbuotojas, 1974–1990 m. – Imunologijos ir imunochemijos laboratorijos vadovas. 1986 m. Sąjunginiame J. Kovalenkos eksperimentinės veterinarijos mokslo tyrimų institute parengė ir apgynė habilituoto daktaro disertaciją „T ir B limfocitų imunobiologinė charakteristika galvijų limfocitų leukozės atveju“. 1993 m. – nostrifikuotas habilituotas biomedicinos mokslų daktaras. Nuo 1988 m. – Vilniaus universiteto profesorius.

Prof. V. A. Tamošiūno pastangomis 1990 m. buvo įkurtas Imunologijos institutas, kuriam jis vadovavo iki 2017 metų. 1990–2010 m. jis buvo ir šio instituto Molekulinės imunologijos laboratorijos vadovas. Institutą reorganizavus 2010–2012 m. dirbo Inovatyvios medicinos centre vyriausioju mokslo darbuotoju. Nuo 2012 m. V. A. Tamošiūnas buvo Inovatyvios medicinos centro mokslinis konsultantas emeritas.

1994 m. išrinktas LMA nariu ekspertu, 1996–2011 m. – narys korespondentas, 2011–2017 m. – tikrasis narys, akademikas, nuo 2017 m. – LMA narys emeritas. 2005–2009 m. V. A. Tamošiūnas vadovavo LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriui, buvo LMA prezidiumo narys, 2006–2009 m. – Lietuvos mokslo premijų komisijos mokslinis sekretorius, nuo 2000 m. – LMA Alergologijos komisijos narys.

V. A. Tamošiūno mokslinių tyrimų sritis – molekulinė ir ląstelinių imuniteto mechanizmų tyrimai esant virusinėms, bakterinėms infekcijoms, vystantis organizme piktybiniais procesams. Svarbiausi jo pasiekimai siejami su leukozės problemų tyrimais. Jam vadovaujant buvo atlikti pirmieji žmonių, sergančių kraujo ligomis, virusologiniai tyrimai ir pirmą kartą Lietuvoje nustatyti antikūnai prieš žmonių T leukemijos virusą. Jis vienas pirmųjų pradėjo domėtis AIDS problema Lietuvoje. V. A. Tamošiūno pastangomis Lietuvoje sėkmingai plėtojama šiuolaikinė imunologija.

Šalia mokslinio darbo, V. A. Tamošiūnas dirbo ir pedagoginį darbą – dėstė Vilniaus medicinos mokykloje, buvo Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto Biochemijos ir biofizikos katedros profesorius, Vilniaus pedagoginio universiteto Gamtos mokslų fakulteto Zoologijos katedros profesorius. 2001–2010 m. buvo Lietuvos veterinarijos akademijos Senato narys, 2002–2006 m. – Vilniaus universiteto Senato narys.

Jo iniciatyva 1991 m. buvo įkurta Lietuvos imunologų draugija, iki 2012 m. jai vadovavo, nuo 1992 m. ėjo Baltijos šalių imunologų draugijų asociacijos viceprezidento ir prezidento pareigas.

V. A. Tamošiūnas parengė per 30 biomedicinos mokslų daktarų, dalyvavo rengiant 11 habilituotų daktarų. Jis vadovavo doktorantams Imunologijos institute ir dalyvavo doktorantūros komitetuose Vilniaus universitete ir Kauno sveikatos mokslų universitete.

V. A. Tamošiūnas paskelbė apie 400 mokslinių ir mokslo populiarinimo publikacijų bei knygų, tarp jų mokslo populiarinimo knygą „Leukozės ir virusai“ (1982), monografiją „Virusinės limfocitų imunobiologija“ (1987), vadovėlį studentams „Molekulinės imunologijos ir imunochemijos pagrindai“ (1991), autobiografinę knygą „Kelius nuėjęs, keliu pareisiu“ (1998), mokslo populiarinimo knygą „Kraujo lašo paslaptys“ (2012 m.). Parengė (su kitais autoriais) „Imunologijos terminų aiškinamąjį žodyną“ (2012), bibliografinę rodyklę „Kraujo lašo paslaptys“ (2012), vadovėlį studentams „Imunologijos ir imunotechnologijos pagrindai“ (2015), buvo studijos „Imunologijos raida Lietuvoje“ (2016) vienas iš rengėjų. Parengė ir išleido serijos „Lietuvos mokslas“ knygą „Profesorius Vytas Antanas Tamošiūnas. Gyvenimas. Darbai. Pamąstymai. Bibliografija“ (2002), memuarinės publicistikos knygą „Mano gyvenimo žingsniai: nuo purienų iki imunologijos“ (2019).

Už darbų ciklą „Galvijų leukozės diagnostika, likvidavimas ir prevencija Lietuvoje 1985–2004 metais“ (su bendraautoriais) 2005 m. buvo apdovanotas Lietuvos mokslo premija, 2016 m. tapo Lietuvos mokslų akademijos Vlado Lašo vardinės premijos medicinos srityje laureatu. Buvo tarptautinio žurnalo „Central European Journal of Immunology“, LMA žurnalų „Biologija“, „Acta Medica Lituanica“, taip pat „Alergologijos ir klinikinės imunologijos“, „Laboratorinės medicinos“, „Veterinarijos ir zootechnikos“ redakcinių kolegijų narys, dirbo Visuotinės lietuvių enciklopedijos mokslinėje redakcinėje taryboje. 1996–2002 m. V. A. Tamošiūnas buvo Lietuvos Maltos ordino pagalbos tarnybos prezidentas, organizavo šio ordino struktūrų plėtrą visose Lietuvos vyskupijose. Vokietijos Maltos ordino Riterių asociacijos prezidentas 2002 m. jam įteikė padėkos raštą.

Akademikas turėjo ilgametę tarptautinio bendradarbiavimo patirtį. Pagal tarptautinio bendradarbiavimo programas vykdė bendrus tyrimus su kitų šalių imunologais, ypač glaudžiai bendradarbiavo su Švedijos Karolinsko institutu (LMA užsienio nare prof. Eva Marija Severinson) ir Vokietijos Freiburgo (LMA užsienio nariu prof. Hans Hartmunt Peter) universitetų mokslininkais. Kartu su šiais mokslininkais parengė bendrų projektų ir pagal Europos Sąjungos programą. Kartu su prof. H. H. Peteriu organizavo tarptautines imunologų vasaros mokyklas Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje. Tarptautinių vasaros mokyklų metu buvo įgyta naujų žinių bei užsimezgė glaudus bendradarbiavimas su kitų šalių imunologais. V. A. Tamošiūno dėka per 10 Lietuvos imunologų stažavosi JAV, Švedijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje ir kitose šalyse. Dalis jų apgynė disertacijas ir grįžo į Lietuvą, įsijungė į mokslinius tyrimus.

Akademikas skaitė pranešimus tarptautiniuose kongresuose ir konferencijose: Čekijoje, Vengrijoje, Rusijoje, Italijoje, Suomijoje, Norvegijoje, Izraelyje, Švedijoje, JAV, Vokietijoje, Portugalijoje, Prancūzijoje, Kanadoje, Tailande, Ispanijoje, Havajuose, Japonijoje.

Akademikas buvo nepaprasto darbštumo, pareigingumo, didelės erudicijos, reiklumo sau ir kitiems žmogus. Jis pelnė kolegų, mokinių bei visų jį pažinojusių žmonių pagarbą bei padėką. Jo prasmingi darbai ir meilė žmonėms liks visų jį pažinojusiųjų širdyse.

Parengė

LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus
vyriausioji koordinatore dr. Jadvyga Olechnovičienė

Naudoti šaltiniai:

„Lietuvos mokslas“ knyga „Profesorius Vytas Antanas Tamošiūnas“ (2002)
Visuotinė lietuvių enciklopedija

Virginijos Valuckienės nuotrauka